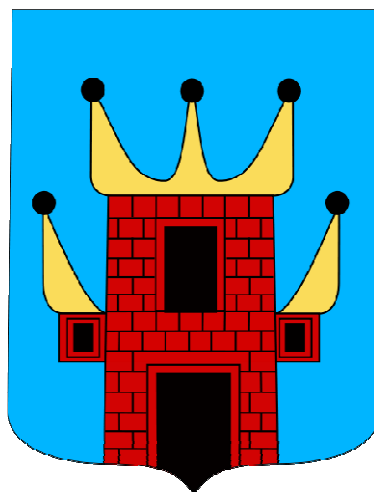

**Program Opieki
nad Zabytkami
dla
Gminy Goszczyn
na lata 2012-2015**

Goszczyn 2012

Program opracowany przez:

PPUH „BaSz”

mgr inż. Bartosz Szymusik

26-200 Końskie ul. Polna 72

tel./fax: 41 372 49 75 e-mail: basz@post.pl

www.basz.pl

Przy współpracy:

Urzędu Gminy w Goszczynie

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Podstawa prawna opracowania „Programu Opieki nad Zabytkami”	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	8
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	9
4.1. Wybrane strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami	9
4.2. Relacje Programu do dokumentów wojewódzkich i powiatowych	10
4.2.1. Dokumenty branżowe.....	10
4.2.2. Dokumenty strategiczne	12
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	14
5.1. Relacja Programu do dokumentów strategicznych gminy	14
5.2. Charakterystyka zasobów, analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Goszczyn.....	14
5.2.1. Zarys historii obszaru	14
5.2.2. Krajobraz kulturowy.....	17
5.2.3. Obiekty zabytkowe nieruchome na terenie gminy	19
5.2.3.1. Obiekty wpisane do Rejestru Zabytków.....	19
5.2.3.2. Obiekty znajdujące się w Ewidencji Zabytków	20
5.2.4. Zabytki ruchome	25
5.2.4.2. Zabytki w zbiorach muzealnych lub stanowiące wyposażenie obiektów.....	26
5.2.4.3. Cmentarze, kapliczki, Miejsca Pamięci Narodowej	26
5.2.5. Stanowiska archeologiczne	34
5.6.7. Dziedzictwo niematerialne	38
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy	40
7. Założenia „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn”	41
7.1. Priorytety i kierunki opieki nad zabytkami w gminie	41
7.2. Formy opieki nad zabytkami.....	41
7.2.1. Rozpoznanie.....	41
7.2.2. Zabezpieczenie.....	42
7.2.3. Konserwacja.....	43
7.2.4. Rewaloryzacja i rewitalizacja	45
7.2.5. Edukacja	45
7.2.6. Promocja	46
7.3. Zadania „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn”	47
7.4. Instrumenty realizacji Programu	48
8. Źródła finansowania	51
9. Zasady oceny realizacji „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn”	53
10. Wykorzystane dokumenty i materiały	55

1. Wstęp

Zakres „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dziennik Ustaw nr 162. poz. 1568) oraz ustawa z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zmianie niektórych ustaw (Dziennik Ustaw nr 75. poz. 474).

Przedmiotem opracowania dokumentu jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy Goszczyn obejmujące obiekty zabytkowe w kontekście uwarunkowań przestrzennych gminy – jako pojedyncze obiekty oraz jako integralne części krajobrazu gminy (wraz z ukształtowaniem przyrodniczym terenu, obiektami nie mającymi charakteru zabytkowego dawnymi i współczesnymi).

Na terenie gminy Goszczyn znajduje się jeden obiekt wpisany do Rejestru Zabytków Województwa Mazowieckiego – kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła, liczne obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków (kapliczki przydrożne, domy mieszkalne) oraz rozpoznane stanowiska archeologiczne (ślady osadnictwa, osady i cmentarzyska).

„Program” przedstawia przede wszystkim charakterystykę zasobów i dziedzictwa kulturowego gminy Goszczyn oraz wyznacza cele – kierunki działań i zadania na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami na lata przyszłe – 2012-2015. Charakterystyka zasobów została oparta na określeniu zasobów kulturowych gminy oraz ich znaczenia i wartości w kontekście przestrzennym, historycznym, kulturowym.

W ramach „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” będą wykazane sposoby finansowania działań ochronnych środowiska kulturowego oraz działań edukacyjnych i wychowawczych wobec społeczności gminy.

Spodziewanym efektem realizacji celów i zadań zawartych w „Programie” będzie:

- poprawa stanu środowiska kulturowego gminy,
- zwiększona dbałość lub odnowa obiektów zabytkowych z rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków,
- wzrost estetyki przestrzeni poszczególnych miejscowości,
- pośrednio – rozwój przedsiębiorczości,
- uwrażliwienie mieszkańców i inwestorów na potrzeby związane z utrzymaniem i ochroną środowiska kulturowego,
- nadanie obiektom zabytkowym nowych funkcji,
- poprawa warunków zamieszkania, prowadzenia działalności, życia społecznego, kulturalnego itp.
- wzmocnienie identyfikacji mieszkańców z gminą.

„Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie.

2. Podstawa prawna opracowania „Programu Opieki nad Zabytkami”

„Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn” powstał w oparciu o:

- ustawę z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dziennik Ustaw nr 162. poz. 1568)
- ustawę z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zmianie niektórych ustaw (Dziennik Ustaw nr 75. poz. 474),
- Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa narodowego” na lata 2004-2013,
- Strategię Rozwoju Województwa Mazowieckiego,
- strategię i dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego dla powiatu grójeckiego i gminy Goszczyn.

W/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nałożyły na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania programów opieki nad zabytkami. Programy powinny być sporządzane na okres 4 lat. Ich realizacja ma prowadzić do zahamowania procesów degradacji zabytków, poprawy stanu zachowania obiektów, zwiększenia atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

„Program Opieki nad Zabytkami” ma na celu (Art. 87):

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania,
2. uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje pojęcie zabytku oraz wprowadza pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami.

Zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki

lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym. Do zabytków zalicza się obiekty nieruchome, ruchome i archeologiczne ze względu na posiadaną przez nie wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

W myśl ustawy ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami,
 - d) sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - e) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznej dla dawnych i nowych form gospodarki,
 - f) dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - g) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
 - h) instrumentami muzycznymi,
 - i) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - j) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) relikwiami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej”, (art. 6.2 ustawy).

Ochrona zabytku to ochrona obiektu wpisanego do Rejestru Zabytków, Gminnej Ewidencji Zabytków. Formami ochrony są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu działań mających na celu (Art. 4, w/w ustawy):

- zapewnieniu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla ich wartości,
- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem (Art. 5) sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentacji zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczania i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystaniu z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. szczególną rolę w opiece nad zabytkami przeznaczyła zapisom strategii rozwoju gmin, studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego (Art. 18). Niezależnie bowiem od ochrony wynikającej z wpisu do rejestru zabytków gmina decyduje poprzez zapisy w w/w dokumentach o sposobach opieki nad swym dziedzictwem, mającym znaczenie lokalne i ponadlokalne.

W roku 2004 został opracowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Narodowy Program Kultury Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Narodowego na lata 2004-2013”. Wprowadza on zasady aktywnego zarządzania zasobami dziedzictwa kulturowego, a w związku z tym nowe pojęcie produktu turystycznego oraz zasady ochrony i podnoszenia świadomości społecznej.

Szczegółowe uwarunkowania poszczególnych dokumentów strategicznych zostaną opisane w kolejnych rozdziałach.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Wszelkie zabytki znajdujące się na terenie państwa Polskiego zostały na mocy Konstytucji RP objęte ochroną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art. 86 Konstytucji RP).

Wykonanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów (ustawa o samorządzie gminnym – Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)

Inne uregulowania prawne dotyczące opieki nad zabytkami w obowiązujących ustawach:

1. ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. nr 162, poz. 1568) oraz ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 474).
2. rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z dnia 2 czerwca 2011 r.)
3. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717 z późn. zm.)
4. ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.)
5. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. , Nr 25, poz. 150)
6. ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880)
7. ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.)
8. ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (teks jednolity Dz. U. z 2001 r., Nr 13, poz. 123)
9. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r., Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)
10. ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r., Nr 5, poz. 24 z późn. zm.)
11. ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U., Nr 85, poz. 539 z późn. zm.)
12. ustawa z dnia 14 lipca 1983 o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r., Nr 97, poz. 673 z późn. zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Wybrane strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”

Cele strategiczny: „Intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych”.

Celami częściowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

- 1.1. Wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków oraz budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków
- 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne. Programy: „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”, „Promesa Ministra Kultury”
- 1.3. Zwiększanie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych. Programy: „Trakt Królewski”

Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego

- 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wywozem i przewozem przez granice

„Program opieki nad zabytkami dla Gminy Goszczyn” zakłada realizację priorytetów Narodowego Programu Kultury, a w szczególności ochrony i aktywnego zarządzania dziedzictwem kulturalnym – wykorzystywaniu go w alternatywnych gałęziach rozwoju.

4.2. Relacje Programu do dokumentów wojewódzkich i powiatowych

4.2.1. Dokumenty branżowe

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami dla Województwa Mazowieckiego

Cel strategiczny: Utrwalanie dziedzictwa kulturowego regionu w celu budowania tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej Mazowsza w kraju i za granicą w połączeniu z aktywizacją obywatelską i zawodową społeczności lokalnych. Kreowanie turystycznych pasm przyrodniczo – kulturowych.

Cele operacyjne i działania:

I. Zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu

Działanie 1. Opieka nad zabytkami nieruchomymi – rozpoznanie i weryfikacja zasobów środowiska kulturowego

Działanie 2. Integracja systemów ochrony krajobrazu, przyrody i dziedzictwa kulturowego

Działanie 3. Ekspozowanie zabytków o szczególnej wartości:

- ośrodków krystalizujących regionalny krajobraz kulturowy;
- ważniejszych stanowisk archeologicznych;
- zabytków ruchomych zwłaszcza wytworów sztuki czy rzemiosła ludowego;

Działanie 4. Zapobieganie degradacji zabytków:

- wspieranie rewitalizacji obiektów zabytkowych i działań służących opiece nad zabytkami,
- opracowanie zasad współpracy samorządów: wojewódzkiego, gminnych i powiatowych przy realizacji zadań ochrony zabytków, zwłaszcza warunków i form współpracy z właścicielami zabytków;
- opracowanie zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych zagrożenia materialnego istnienia zabytków i ich wdrażanie;
- budowanie społecznej akceptacji dla ochrony zabytków;
- prowadzenie stałej współpracy z WUOZ w zakresie opracowania i monitorowania listy zabytków zagrożonych w istnieniu.

Działanie 5. Kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki:

- upowszechnianie standardów wytycznych do prac konserwatorskich, restauratorskich, zabezpieczających, ratowniczych i interwencyjnych.

II. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego wsi i miast historycznych

Działanie 1. Wypracowanie modelu wdrażania lokalnych programów rewitalizacji centrów małych miast historycznych.

Działanie 2. Promowanie tradycyjnych wzorców lokalnej architektury.

Działanie 3. Wspieranie rewitalizacji zespołów ruralistycznych i urbanistycznych.

III. Utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców

Działanie 1. Kreowanie wyobrażeń na temat tożsamości historycznej i kulturowej Mazowsza, z uwzględnieniem specyfiki lokalnej.

Działanie 2. Wykorzystanie tożsamości i wartości dziedzictwa jako elementu rozwoju regionalnego i lokalnego.

Działanie 3. Wspieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji zadań związanych z edukacją regionalną.

Działanie 4. Wspieranie twórczości artystycznej, ludowej o znaczeniu lokalnym, regionalnym i ogólnonarodowym.

Działanie 5. Promowanie najlepszych rozwiązań w zakresie realizacji programów edukacyjnych o historii regionu (np. w formie konkursów).

IV. Promocja walorów kulturowych Mazowsza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

Działanie 1. Opracowanie i wdrażanie systemu informacji o najcenniejszych zabytkach regionu, ze szczególnym uwzględnieniem Warszawy jako metropolii o znaczeniu europejskim.

Działanie 2. Wykorzystanie nowoczesnych technologii do zwiększania dostępności dorobku kultury regionalnej.

Działanie 3. Promocja kultury ludowej Mazowsza.

Działanie 4. Wykorzystanie tożsamości kulturowej jako elementu marketingowego.

V. Zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych poprzez ich wykorzystanie dla funkcji turystycznych, kulturalnych i edukacyjnych – kreowanie pasm przyrodniczo – kulturowych.

Działanie 1. Kreowanie pasm (powiązań) przyrodniczo – kulturowych w województwie ze szczególnym uwzględnieniem szlaków nadrzecznych.

Działanie 2. Wspieranie działań dotyczących komercyjnego wykorzystania obiektów zabytkowych na cele kulturalne, turystyczne i edukacyjne.

Działanie 3. Opracowanie modelu wykorzystania zadań opieki nad zabytkami dla generowania nowych miejsc pracy.

Pośrednio cele opieki nad zabytkami w województwie Mazowieckim uwzględnione są również w”, w którym zaproponowane są konkretne produkty turys,**Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2103**tyczne w oparciu o dziedzictwo kulturowe Mazowsza.

Spodziewane rezultaty powyższych działań dla założeń opieki nad zabytkami dla Gminy Goszczyn:

- realizacja zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w sferze adaptacji zabytków do nowych funkcji,
- powstrzymanie degradacji obiektów zabytkowych i wzrost estetyki przestrzeni,
- określenie zasad zagospodarowania i adaptacji zabytków oraz nadawania im nowych funkcji w celu zwiększenia ich atrakcyjności komercyjnej,

- podniesienie świadomości społeczeństwa odnośnie potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego,
- aktywizowanie społeczności wiejskiej z celu zachowania dziedzictwa kulturowego
- dostęp do informacji o zabytkach,
- wzmocnienie identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania,
- alternatywny rozwój gminy w oparciu o zabytki

4.2.2. Dokumenty strategiczne

Wypis celów strategicznych oraz celów i kierunków działań dotyczących opieki nad zabytkami i utrzymaniu dziedzictwa kulturowego województwa mazowieckiego i powiatu grójeckiego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Cel generalny RPO brzmi: „Poprawa konkurencyjności regionu i zwiększanie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa”, w priorytecie 3 „Wzmacnianie endogenicznych czynników rozwoju województwa mazowieckiego” wyznacza się 2 osie: Oś V. „Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu” – mającej na celu „Wykorzystanie potencjału endogenicznego miast dla aktywizacji społeczno-gospodarczej regionu” poprzez: odnowę obszarów zdegradowanych i zagrożonych marginalizacją oraz wzrost atrakcyjności miast poprzez rozwój kultury, turystyki i rekreacji; Oś VI. „Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji” zmierzającej do „Wzrostu znaczenia turystyki jako czynnika stymulującego rozwój społeczno-gospodarczy regionu” poprzez: promocję i zwiększanie atrakcyjności turystycznej regionu i wzrost konkurencyjności regionalnych produktów turystycznych na rynku krajowym i zagranicznym.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego

Wizja województwa brzmi: „Mazowsze konkurencyjnym regionem w układzie europejskim i globalnym”. Priorytety związane z ochroną dziedzictwa kulturowego zawierają się w celu 5. „Poprawa atrakcyjności regionu. Kształtowanie jego wizerunku oraz promocja” i działaniach: 5.2. „Promocja i zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwo kulturowe”, 5.3. „Kreowanie produktu regionu”, 5.4. „Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa”, 5.5. „Integracja regionalna”, 5.6. „Wzmocnienie więzi kulturowo-społecznych w regionie”.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Celem polityki „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” w zakresie ochrony i wykorzystania wartości kulturowych jest kształtowanie tożsamości kulturowej Mazowsza, która adresowana jest do rejonów miast i miejscowości, które charakteryzują się najcenniejszymi układami urbanistycznymi, wartościami krajobrazowymi, tradycją historyczną, zabytkowymi obiektami. Plan zakłada ochronę

obszarów takich jak: krajobrazy kulturowe, krajobraz kulturowy wsi i małych miast, zespoły budownictwa drewnianego, ośrodki tożsamości kulturowej regionu, układy urbanistyczne, miejsca pamięci narodowej.

Program Współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z Organizacjami Pozarządowymi

Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi dotyczy sfery ochrony zabytków w zakresie obszaru „Kultura, promocja i turystyka”, gdzie celem strategicznym jest pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców Mazowsza, a także pielęgnowanie i rozwijanie ich tożsamości lokalnej i historycznej, która jest integralną częścią tożsamości całego narodu.

Strategia Rozwoju Powiatu Grójeckiego

Najważniejsze cele strategiczne mające największy wpływ na kształtowanie polityki społecznej i gospodarczej regionu to :

- wspieranie powstawania miejsc pracy wysokiej jakości,
- poprawa technicznej infrastruktury usług komunalnych i społecznych,
- pobudzanie aktywności gospodarczej i postawy przedsiębiorczości,
- lepsza oferta usług społecznych, adresowanych szczególnie do młodzieży.

Lokalna Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania „Kraina Kwitnących Sadów”

Cele strategii:

1. Rozwój turystyki rekreacyjnej i edukacyjnej w oparciu o zasoby kulturowe, walory turystyczne i sadownictwo.
2. Zrównoważony rozwój sadownictwa w oparciu o rozwój grup i organizacji producenckich, wykorzystanie zasobów wiedzy i wykorzystanie środków UE.
3. Poprawa istniejącej infrastruktury społecznej w oparciu o wykorzystanie środków UE i aktywizacja mieszkańców.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacja Programu do dokumentów strategicznych gminy

Strategia Rozwoju Gminy Goszczyn

Misja: „Goszczyn gminą zrównoważonego rozwoju o wysokiej produkcji sadowniczej i dobrobytu mieszkańców z perspektywą dla obecnych i przyszłych pokoleń”.

Cel strategiczny I – Rozwój przedsiębiorczości

Cel strategiczny II – Rozwój i doskonalenie infrastruktury technicznej i społecznej

Cel strategiczny III – Rozwój oświaty i kultury

2. Doskonalenie bazy kulturalnej

2.1. Rozwój działalności kulturalnej z wykorzystaniem bazy OSP

3. Ochrona dziedzictwa kulturowego

3.1. Podtrzymanie tradycji kulturowych

3.2. Zorganizowanie izby pamięci w szkole

3.3. Ochrona pomników przyrody

Cel strategiczny IV – Modernizacja i restrukturyzacja rolnictwa

Cel strategiczny V – Rozwój turystyki sportu i rekreacji

Cel strategiczny IV – Ochrona środowiska naturalnego

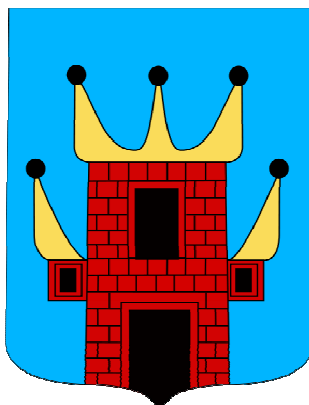
2. Edukacja ekologiczna mieszkańców i estetyzacja wsi

2.1. Opracowanie oferty i prowadzenie programów edukacji ekologicznej

2.2. Dbłość o estetykę wsi

5.2. Charakterystyka zasobów, analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Goszczyn

5.2.1. Zarys historii obszaru

Herb Gminy Goszczyn przedstawia w błękitnym polu wieżę zbudowaną z ciosu z otwartym czarnym prześwitem bramy, trójdzielny dach i dwa po bokach wykusze, zwieńczone spiczastymi daszkami.

Taki motyw symbolizował w przeszłości ustrój samorządowy wykreowanej na miejskość osady. Pierwowzór herbu znajduje się na pieczęci przy dokumencie z 1536 roku z łacińskim napisem '„Pieczęć miasta Goszczyna”'.

Ślady osadnictwa na terenie obecnej gminy Goszczyn pochodzą z XII wieku. W XIV wieku Goszczyn istniał już jako sołtysostwo należące do książąt mazowieckich. Był osadą książęcą założoną na gruntach wsi Bądkowa nad Strugą, będącym dopływem Dylówki. Najstarszym dokumentem, jaki zachował się do naszych czasów, jest Parafialna księga narodzin z 1809 roku.

W roku 1382 (według innych źródeł w 1386 r.) książę mazowiecki Janusz Starszy nadał Goszczynowi przywilej rządzenia się prawem chełmińskim (niemieckim). Położenie osady na zbiegu traktów północno-południowego i wschodniego sprzyjało rozwojowi handlu i rzemiosła. Przywilejem lokacyjnym wydanym w 1425 r. w Bądkowie Janusz I Starszy uwolnił mieszczan od opłat ceł na terenie całego swojego państwa, pozwolił mieć łaźnię, wagę i postrzygalnię, z których dochody pobierało miasto.

Ważną miejscowością w obecnej gminie Goszczyn jest Bądków – jedna z siedzib Książąt Mazowieckich. Pierwsza pisana wzmianka o niej pochodzi a 1497 roku, kiedy miejscowość należała do Ziemi Czerskiej i była siedzibą powiatu bądkowskiego (do połowy XV w. obejmującego dwie parafie Promna i Goszczyn).

Po wcieleniu Mazowsza do korony król Zygmunt I w 1526 roku przyznał Goszczyn oraz folwark Bądków na uposażenie księżnej mazowieckiej Anny, siostry ostatnich Piastów. Kiedy wyszła ona za mąż za Stanisława ze Sprowy Odrowąża, Goszczyn wraz z całym Mazowszem dostał się w 1527 roku królowej Bonie. Bona potwierdziła wszystkie dawne przywileje, a dnia 14 maja 1539 roku wydała nowy przywilej, który dawał Goszczynowi prawo wyrębu w lasach strumienieckich. Przywileje te potwierdzają następni królowie polscy: Zygmunt I i Stefan Batory. Królowa Anna Jagielonka dekretem z dnia 16 lipca 1594 roku pozwoliła miastu Goszczyn wybudować ratusz i jatki za opłatę czynszu pobieranego na potrzeby miasta.

W XVI wieku Goszczyn był własnością królewską, jako miasto miał 12 łanów i 26 złotych szosu. W tym czasie ludność trudniła się sitarstwem, piwowarstwem. Król Zygmunt III Waza w 1614 roku potwierdził cech sitarzy i nadał miastu 4 jarmarki. W dalszych latach te przywileje potwierdzają król Władysław IV w 1633 roku i król Jan Kazimierz w 1663 roku oraz król August III w 1763 roku. W 1771 roku starostwo goszczyńskie posiadał książę Stanisław Lubomirski, marszałek wielki koronny wraz ze swoją małżonką.

Stopniowo Goszczyn zaczął się wyludniać, na rzecz Warszawy i okolicznych większych miast. Opuszczają go głównie rzemieślnicy. Odtąd Goszczyn staje się raczej osadą rolniczą. Podczas Księstwa Warszawskiego Goszczyn należał do Departamentu Warszawskiego, miał 560 mieszkańców (60 Żydów), którzy żyli z rolnictwa. Miasto wyniszczają dodatkowo częste pożary i wojny. W 1792 roku znajdowało się tutaj 11 ulic, a potem już tylko 3. Przed powstaniem styczniowym w spisie Goszczyn miał 763 mieszkańców (w tym: 655 katolików

i 108 Żydów). W roku 1862 w Goszczynie był tylko jeden dom murowany i 91 drewnianych, kościół parafialny drewniany, kaplica drewniana, cztery wiatraki, magistrat i szkoła elementarna. W tym czasie nie było już żadnych targów i jarmarków.

Początek XIX wieku w Goszczynie to okres przekształceń układu przestrzennego miasteczka: wyprostowano drogę biegnącą do Grójca przez Lewiczyn, wybrukowano główną ulicę, przy której skupiała się zabudowa, wybudowano elementarną szkołę parafialną (1816 r.), zburzono stary kościółek filarny pw. św. Krzyża oraz ratusz stojący w centrum rynku, a w jego miejsce postawiono austerię (dom zajezdny). W 1820 r. w Goszczynie było 98 domów i 665 mieszkańców, utrzymujących się głównie z rolnictwa. Ponadto zamieszkiwali tu drobni rzemieślnicy: tkacze, szewcy, kuśnierze, kowal.

W 1887 r. w Goszczynie zbudowany został kościół w stylu neoromańskim wg projektu warszawskiego architekta diecezjalnego Wojciecha Bobińskiego.

Za udział mieszkańców Goszczyna i okolic w powstaniu styczniowym odebrano mu tytuł miasta i Goszczyn stał się osadą. W dniu 2 lipca 1873 roku prawie cały Goszczyn spłonął wraz z kościołem. Po tym pożarze Goszczyna przestał być gminą – gmina mieściła się w Rykałach. Do roku 1900 osadę jeszcze trzy razy nawiedziły duże pożary.

W roku 1906, proboszczem parafii kościelnej został ks. Stefan Roguski - organizator czynów społecznych. Z jego inicjatywy powstały w Goszczynie: Ochotnicza Straż Pożarna, szkoła, mleczarnia, sklepy spółdzielcze zwane „Ogniwo”. Początek sadownictwa w gminie datuje się na rok 1913 rok, kiedy dla mieszkańców został zorganizowany kurs rolniczo-sadowniczy, którego wykładowcą był profesor Urbanowicz. W tym czasie Goszczyn był osadą, której mieszkańcy poza rolnictwem trudnili się handlem i rzemiosłem. Byli to: szewcy, krawcy, stolarze cieśle, murarze, kołodzieje, kowale i rymarze. W 1924 roku, na prawach związkowych powstała w Goszczynie kasa Stefczyka. W latach 1927 – 1930 przeprowadzona została komasacja gruntów, Starostwo Powiatowe w Grójcu założyło w gminach Kółka Rolnicze, u niektórych rolników pozakładano poletka doświadczalne roślin uprawnych oraz stada doświadczalne hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu.

Miejscowość przetrwała I wojnę światową bez większego uszczerbku. Pomimo znacznej migracji do miast udało się mieszkańcom odbudować rozpadający się kościół św. Michała Archanioła wg projektu Stefana Szyllera.

W przedwojennym Goszczynie istniała liczna społeczność żydowska, skupiona w lokalnym kahale, znajdował się tu cmentarz oraz duża synagoga. Konglomerat polsko-żydowski został rozdzielony w 1939 r.: najpierw Żydów zamknięto w getcie, a następnie wywieziono do Trebłinki i wymordowano.

W czasie II wojny ludność Goszczyna wzrosła dwukrotnie (do ok. 3500 osób), na skutek przesiedleń Polaków z terenów III Rzeszy.

Podczas wojny mieszkańcy stawiają czynny opór okupantowi działając w różnych organizacjach podziemnych: Bataliony Chłopskie, Polski Związek Powstańcy, Związek Walki Zbrojnej i Armii Krajowej.

Po wojnie gmina dość szybko się rozwija. Powstają: powstają dwa punkty skupu owoców (1946 r.), Koło Gospodyń Wiejskich (1947 r.), Lecznica Zwierząt (1958 r.), Wiejskie Kino Stałe (1951 r.).

Do roku 1954 Goszczyn nie był samodzielną gminą, należał do gminy Rykały. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa radomskiego, a po reformie do województwa mazowieckiego.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy to (zgodnie z definicją ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami): „przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze”.

Gmina Goszczyn położona jest w południowej części województwa mazowieckiego w powiecie grójeckim. Gmina graniczy z gminami powiatu grójeckiego: gminą i miastem Mogielnica, gminami Belsk Duży i Jasieniec oraz gminą powiatu białobrzskiego – Promna.

Strukturę osadniczą gminy tworzy 11 sołectw. Powierzchnia gminy wynosi 5750 ha, z czego 5286 ha stanowią użytki rolne (w tym: grunty orne 2535 ha, sady 2464 ha, łąki 181 ha, pastwiska 106 ha). Lasy i grunty leśne stanowią 176 ha.

Gmina Goszczyn położona jest w centralnej Polsce. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym J. Kondrackiego leży na Wysoczyźnie Rawskiej. Obszar gminy charakteryzuje się monotonną rzeźbą terenu, urozmaiconą niewielkimi wydmami, dolinami rzecznyymi. Wysoczyzna ograniczona jest od południa doliną Pilicy, a na wschodzie doliną Kraski-Jeziorki, gdzie przechodzi w łagodną równinę warszawską.

Rzeki gminy to: Dylówka (inne nazwy: Dylewka, Czarna Woda) i Borówka, które stanowią lewostronny dopływ Pilicy, wpływający do niej wspólnie pod nazwą Rykołanka. Dylówka ma długość 5,6 km i szerokość koryta ok. 2,5 m, odwadnia obszar 162 km² w gminie Goszczyn i Mogielnica. W gminie jest 10 zbiorników retencyjnych o łącznej powierzchni 15 ha. Największe zbiorniki wodne znajdują się w rejonie miejscowości Długowola.

Najlepszy, pod względem jakości gleb, obszar w gminie znajduje się w części zachodniej i centralnej. Są to gleby głównie bielcowe i pseudobielcowe z niewielkim udziałem gleb brunatnych. W części wschodniej gminy występują grunty o zróżnicowanej przydatności rolniczej. Najczęściej występują tu piaski luźne i piaski słabo gliniaste. Przeważnie są to gleby brunatne wyrugowane i kwaśne. Ponadto, w części wschodniej gminy, występują gleby mało przydatne dla rolnictwa wytworzone z piasków luźnych i żwirów piaszczystych.

Gmina Goszczyn znajduje się na pograniczu dwóch regionów klimatycznych: mazowiecko-podlaskiego i wielkopolsko-mazowieckiego. Klimat należy do grupy umiarkowanie ciepłych, charakteryzuje się: okresem wegetacyjnym około 220 dni, średnią roczną temperaturą +7,5 do +8,5°C i sumą opadów w granicach 500-550mm.

Lasy zajmują jedynie 1,6% powierzchni gminy (176 ha), przeważają w jej części północnej, są dość rozdrobnione. Lasami zarządza Nadleśnictwo Grójec.

Na terenie gminy nie ma obszarów przyrody chronionej. W jednym z dwóch parków wiejskich w miejscowości Sielec znajdują się 4 okazałe modrzewie polskie będące pomnikami przyrody.

Gmina Goszczyn jest przede wszystkim terenem rolniczym, gdzie ok. 37% użytków rolnych stanowią grunty orne, a 60% sady. Produkcji rolnej sprzyjają, i ukształtowanie powierzchni i rodzaj gleb i agroklimat. Jak w całym regionie grójeckim w gminie rozwija się sadownictwo, z przewagą jabłoni, wiśni i czereśni. Jabłka z grójecczyny zostały zarejestrowane jako produkt Chronionego Oznaczenia Geograficznego.

Gmina ma dobre połączenia drogowe z większymi miastami w regionie: z Grójcem i dalej z Warszawą i Radomiem. W części wschodniej gminy przebiega droga krajowa nr 7. Wewnętrzny układ drogowy gminy oparty jest na sieci dróg powiatowych i gminnych i jest on dobrze rozwinięty. Układ komunikacyjny w gminie rozchodzi się promieniście od miejscowości Goszczyn, w kierunkach poszczególnych sołectw i zapewnia połączenia wewnątrz gminy jak i połączenia z gminami sąsiednimi. Stan techniczny sieci dróg publicznych nie jest jednak w większości zadowalający.

W zakresie zagospodarowania przestrzeni Gmina Goszczyn posiada uchwalone „Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego”.

Kształt gminy jest regularny, wydłużony w kierunku wschodnim. Sieć osadniczą gminy Goszczyn tworzy 11 sołectw. Największe sołectwa, gdzie występuje koncentracja obsługi i aktywności gospodarczej, to Goszczyn, Bądków, Długowola i Sielec. Miejscowość gminna Goszczyn stanowi ośrodek kulturotwórczy o znaczeniu regionalnym oraz ośrodek lokalny z polityką rozwoju funkcji obsługi ludności i rozwoju rolnictwa. Funkcjonuje tu administracja samorządowa, instytucje i obiekty użyteczności publicznej: placówki oświaty, służby zdrowia, kultury i sportu. Obsługę ludności na poziomie ponadlokalnym pełni siedziba powiatu Grójec oraz Radom i Warszawa.

Zabudowa mieszkaniowa w gminie rozciąga się głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w centrach miejscowości jest zwarta, natomiast bardziej rozproszona na terenach rolniczych. Miejscowość gminna charakteryzuje się zwartą zabudową ulicową domów jednorodzinnych – w centrum głównie budynki parterowe, ustawione frontem do drogi, przy samej ulicy, drewniane lub murowane. Dominantę w krajobrazie Goszczyna stanowi kościół.

Rozplanowanie miejscowości Goszczyn oraz charakterystyczna zabudowa centrum .

W wielu wsiach zabudowa jest bardziej rozproszona – wśród sadów i pól uprawnych rozmieszczone są pojedyncze zagrody z prowadzącą do nich drogą polną. W miejscowościach przeważa zabudowa jednorodzinna oraz zabudowania rolnicze, zagrodowe – funkcja mieszkalno-gospodarcza, produkcyjna – należąca do prywatnych właścicieli. Uzupełniają ją budynki użyteczności publicznej i niewielkie zakłady. Zabytkowe obiekty dworów w Sielcu stanowią wyodrębniona ze struktury przestrzeni wsi obszary.

Przeciętna wielkość jednego mieszkania w gminie Goszczyn wynosi 82,9 m², co daje na 1 osobę 26,0 m². Mieszkania są zaopatrzone w wodę (ok. 67% ogółu), łazienkę (57%), centralne ogrzewanie (53%). Sieć wodociągowa w gminie wynosi 16,9 km (korzysta z niej 28,8 % ogółu mieszkańców), sieć kanalizacyjna ma długość 3,4 km (korzysta 9,8 % ludności), a sieć gazowa ok. 52 km (korzystających 70,4%). Większość budynków opalana jest paliwami stałymi w indywidualnych kotłowniach, funkcjonuje również kilka lokalnych kotłowni zaopatrujących w ciepło obiekty użyteczności publicznej.

Elementem kulturowego krajobrazu gminy są miejsca kultu religijnego. W gminie znajduje się tylko jeden kościół i jeden cmentarz grzebalny. Częstym motywem w krajobrazie gminy są kapliczki i krzyże przydrożne. Najczęściej występujące kapliczki to krzyże kamienne ustawione na postumencie schodkowym kamiennym o prostej formie. Konserwacją, porządkowaniem oraz dekorowaniem kapliczek zajmują się najczęściej mieszkańcy poszczególnych miejscowości.

Wartość historyczną czy symboliczną mają miejsca pamięci narodowej związane z martyrologią narodu polskiego w czasie II wojny światowej. Są to ważne obiekty dla wzmacniania tożsamości mieszkańców.

Gmina Goszczyn jest gminą rolniczą i ten charakter dominuje w jej rozplanowaniu terenu, zabudowie, rodzaju zabytków.

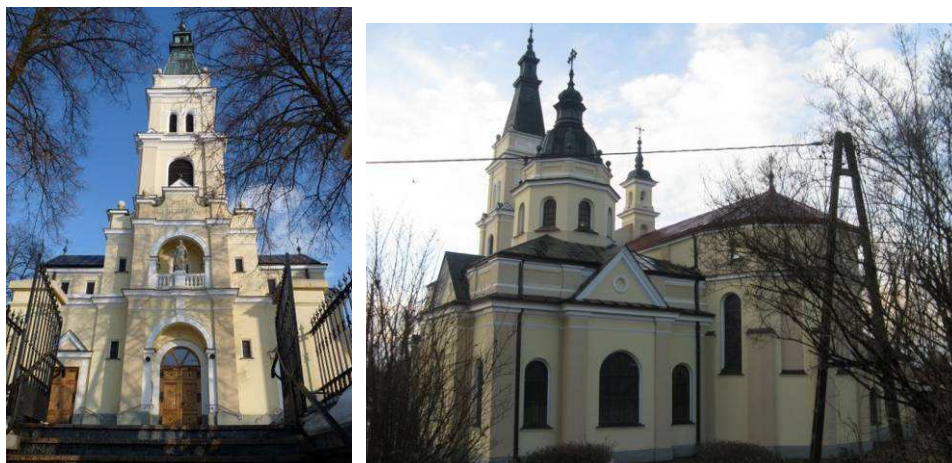
Obecny stan zagospodarowania przestrzeni na terenie gminy powinien mieć znaczący wpływ na jakość i kształt nowego zagospodarowania. Uwarunkowania lokalizacji nowych inwestycji powinny zawierać zasady m.in.: estetycznego kontynuowania zabudowy, ochrony gleb czy ciągów ekologicznych (korytarze ekologiczne rzek), uwarunkowań technicznych oraz brać pod uwagę zarówno istniejącej zabudowy mieszkaniowej, jak i obiektów zabytkowych.

5.2.3. Obiekty zabytkowe nieruchome na terenie gminy

5.2.3.1. Obiekty wpisane do Rejestru Zabytków

Do Centralnego Rejestru Decyzji Konserwatora Zabytków z terenu gminy Goszczyn wpisany jest jeden zabytek architektoniczny:

Kościół parafialny p.w. Św. Michała Archanioła w Goszczynie z 1878-87, 1922, Nr rej. 1166/A z 22.05.1975 r. oraz 50/A z 07.05.1980 r.

Eklektyczny kościół parafialny św. Michała Archanioła w Goszczynie. Jest to kościół orientowany, trójnawowy, bazylikowy z wysoką wieżą na osi, zwieńczoną spiczastym hełmem. Do korpusu od wschodu, przylega wydłużone, zamknięte wielobocznie prezbiterium, flankowane od południa przez kaplicę kopułową a od północy przez zakrystię.

Pierwotna neoromańska budowla zbudowana została w latach 1878-1880 za czasów księdza Jakuba Gozdka. Projekt tej świątyni wykonał warszawski architekt Wojciech Bobiński. Na skutek wadliwej budowy kościół uległ zniszczeniu. Dlatego też w latach 1922-1930 ks. Henryk Osiński z ofiar parafian dokonał przebudowy i rozbudowy świątyni według projektu architekta Stefana Szyllera. Dokonano wzmocnienia wieży, dobudowano kaplicę Matki Boskiej Częstochowskiej i prezbiterium, przebudowano sklepienia. Obecnie kościół ma charakter eklektyczny: dominują odwołania do tzw. maniery Stanisława Augusta, łączenia elementów stylu późnobarokowego z klasycyzmu w wydaniu włoskim. W dolnych partiach kościoła (ściany naw bocznych) zachowały się ściany dziewiętnastowiecznej budowli.

Wewnątrz świątyni znajduje się chrzcielnica z XVIII wieku oraz obraz Świętego Michała Archanioła z drugiej połowy XVIII wieku.

Parafia św. Michała Archanioła w Goszczynie należy do dekanatu mogielnickiego, archidiecezji warszawskiej.

5.2.3.2. Obiekty znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków

Na kartach adresowych Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków znajdują się obiekty z terenu gminy Goszczyn. Karty adresowe były wykonywane głównie w drugiej połowie lat 70-tych i pierwszej połowie lat 80-tych XX-ego wieku. Stan wielu znajdujących się na nich obiektów już wtedy często był nienajlepszy, zwłaszcza, że większość obiektów to domy mieszkalne.

Podczas badań terenowych przeprowadzonych przed opracowaniem niniejszego programu zweryfikowano dotychczasową ewidencję zabytków. Punktem wyjścia było sprawdzenie w terenie 84 obiektów. Po prospekcyjnej stwierdzono:

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

- w ewidencji gminnej znajduje się 1 obiekt wpisany do Rejestru Zabytków Województwa Mazowieckiego – kościół parafialny w Goszczynie,
- 34 obiekty zostały rozebrane, a 7 zostało odnowionych przy czym utraciły swój charakter, dlatego istnieje potrzeba wykreślenia ich z ewidencji.

Pełna ewidencja zabytków nieruchomych na terenie gminy Goszczyn:

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Uwagi
1.	Bądków	Kapliczka murowana	1 ćw. XX w.	
2.	Bądków	Krzyż drewniany	2 ćw. XX w.	Rozebrany
3.	Bądków 57	Budynek mieszkalny drewniany	4 ćw. XIX w.	Rozebrany
4.	Bądków 79	Budynek mieszkalny drewniany	Połowa XX w.	Rozebrany
5.	Bądków Kolonia	Krzyż drewniany	1960 r.	Rozebrany
6.	Bądków Kolonia	Budynek mieszkalny	Połowa XX w.	Rozebrany
7.	Długowola	Kapliczka murowana	ćw. XX w.	
8.	Długowola	Kapliczka murowana	1906 r.	
9.	Długowola 14	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	
10.	Długowola 30	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	
11.	Długowola 31	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	Rozebrany
12.	Długowola 35	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	
13.	Długowola 42	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	Rozebrany
14.	Długowola 44	Budynek mieszkalny drewniany	1928 r.	Rozebrany
15.	Długowola 46	Budynek mieszkalny murowany	I ćw. XX w.	
16.	Długowola 47	Budynek mieszkalny murowany	I ćw. XX w.	
17.	Goszczyn, ul. Bądkowska 2	Budynek Urzędu Gminy murowany	XIX/XX w.	
18.	Goszczyn, ul. Bądkowska 3	Budynek mieszkalny drewniany	4 ćw. XIX w.	Rozebrany
19.	Goszczyn, ul. Bądkowska 11	Budynek mieszkalny drewniany	1910 r.	Rozebrany
20.	Goszczyn ul. Koziętulska	Cmentarz rzymsko-katolicki		
21.	Goszczyn, ul.	Organistówka, budynek	Koniec XIX w.	Rozebrany

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

	Warszawska 2	drewniany		
22.	Goszczyn, ul. Koziętulska	Kapliczka murowana	4 ćw. XIX w.	
23.	Goszczyn, ul. Koziętulska 4	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	
24.	Goszczyn, ul. Piekarska	Kapliczka murowana	1 ćw. XX w.	
25.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 2	Szkoła, budynek murowany	1909 r.	Rozebrany
26.	Goszczyn, ul. Przybyszewska	Kapliczka murowana	1916 r.	
27.	Goszczyn, ul. Przybyszewska	Krzyż drewniany	1 ćw. XX w.	
28.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 4	Budynek mieszkalny murowany	Koniec XIX w.	Odnowiony, utracił charakter.
29.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 6	Budynek mieszkalny murowany	XIX/XX w.	
30.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 7	Budynek mieszkalny drewniany	Pocz. XX w.	Rozebrany
31.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 10	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
32.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 12	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	.
33.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 14	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
34.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 16	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	
35.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 18	Budynek mieszkalny drewniany	Początek XX w.	
36.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 26	Budynek mieszkalny drewniany	Początek XX w.	Rozebrany
37.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 32	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
38.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 40	Młyn elektryczny murowany	1937 r.	
39.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 43	Budynek mieszkalny drewniany	4 ćw. XIX w.	Odnowiony, utracił charakter.
40.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 47	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

41.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 48	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
42.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 48	Stodoła	Lata 50-te XX w.	Rozebrany
43.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 51	Budynek mieszkalny drewniany	1 ćw. XX w.	Rozebrany
44.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 55	Budynek mieszkalny drewniany	4 ćw. XIX w.	Rozebrany
45.	Goszczyn, ul. Przybyszewska 58	Budynek mieszkalny drewniany	Pocz. XX w.	
46.	Goszczyn, ul. Rynek 6	Budynek mieszkalny drewniany	1905 r.	
47.	Goszczyn, ul. Warszawska	Kapliczka z figurą Matki Boskiej murowana	1928 r.	
48.	Goszczyn, ul. Warszawska 4	Dom mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
49.	Goszczyn, ul. Warszawska 5	Dom mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
50.	Goszczyn, ul. Warszawska 6	Kościół par. p.w. Św. Michała Archanioła, murowany	1878-87, 1922	Rej. 1166/A z 22.05.1975 oraz 50/A z 07.05.1980 r.
51.	Goszczyn, ul. Warszawska 6	Plebania, murowana	Koniec XIX w.	.
52.	Goszczyn, ul. Warszawska 7	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	
53.	Goszczyn, ul. Warszawska 19	Budynek mieszkalny murowany	Pocz. XX w.	
54.	Goszczyn, ul. Warszawska 20	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Odnowiony, utracił charakter.
55.	Goszczyn, ul. Warszawska 21	Budynek mieszkalny murowany	1 ćw. XX w.	
56.	Goszczyn, ul. Warszawska 23	Budynek mieszkalny murowany		
57.	Goszczyn, ul. Warszawska 24	Budynek mieszkalny murowany	Pocz. XX w.	Rozebrany
58.	Goszczyn, ul. Warszawska 25	Budynek mieszkalny drewniany	Pocz. XX w.	Rozebrany
59.	Goszczyn, ul. Warszawska 26	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

60.	Goszczyn, ul. Warszawska 27	Budynek mieszkalny murowany	Koniec XIX w.	
61.	Goszczyn, ul. Warszawska 28	Budynek mieszkalny drewniany	Pocz. XX w.	Rozebrany
62.	Goszczyn, ul. Warszawska 31	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
63.	Goszczyn, ul. Warszawska 35	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	
64.	Goszczyn, ul. Warszawska 40	Budynek mieszkalny drewniany	1902 r.	
65.	Goszczyn, ul. Warszawska 49	Budynek mieszkalny drewniany	Koniec XIX w.	Rozebrany
66.	Jakubów Kolonia 5	Budynek mieszkalny murowany	1905 r.	Rozebrany
67.	Olszew	Krzyż drewniany	1935 r.	Rozebrany
68.	Olszew	Szkoła, budynek murowany	1922 r.	Odnowiony, utracił charakter.
69.	Olszew 2	Budynek mieszkalny drewniany	Pocz. XX w.	Rozebrany
70.	Olszew 24	Budynek mieszkalny drewniany	Pocz. XX w.	Odnowiony, utracił charakter.
71.	Olszew 31	Budynek mieszkalny drewniany	Pocz. XX w.	Rozebrany
72.	Sielec	Szkoła, budynek murowany	1936-46	
73.	Sielec	Dworek murowany	1928 r.	
74.	Sielec	Park	Pocz. XX wieku	
75.	Sielec	Dom zarządcy murowany	Koniec XIX w.	
76.	Sielec	Obora w zespole dworskim murowana	1905 r.	
77.	Sielec	Magazyn w zespole dworskim murowany	1905 r.	
78.	Sielec 26	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	
79.	Sielec 34	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	Odnowiony, utracił charakter.
80.	Sielec 35	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	Odnowiony, utracił

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

				charakter.
81.	Sielec 37	Budynek mieszkalny drewniany	I ćw. XX w.	Rozebrany
82.	Romanów 2	Budynek mieszkalny drewniany	4 ćw. XIX w.	Rozebrany
83.	Sielec – dawny majątek Tąkiele	Dworek murowany	Koniec XIX w.	
84.	Sielec – dawny majątek Tąkiele	Park krajobrazowy	XIX/XX w.	

Powyższy wykaz stanowi zapis architektonicznego krajobrazu gminy Goszczyn, który powinien być wzięty pod uwagę przy definiowaniu aktualnego charakteru zabudowy.

„Gminna Ewidencja Zabytków dla Gminy Goszczyn” stanowi załącznik nr 1 do niniejszego opracowania.

5.2.4. Zabytki ruchome

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje zabytek ruchomy jako „rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”.

Do zabytków ruchomych podlegających ochronie i opiece zalicza się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, prezentujące minione kierunki artystyczne oraz inne obiekty, niebędące w pełni dziełami sztuki (np. wytwory sztuki ludowej i rękodzieła, obiekty etnograficzne, instrumenty muzyczne, przedmioty zgromadzone w kolekcjach, numizmaty, pieczęcie, medale i ordery, militaria, pamiątki historyczne, przedmioty związane z wybitnymi osobistościami lub instytucjami). Ponadto, prócz obiektów wchodzących w skład wyposażenia budowli, także ich wystrój architektoniczny nazywany jest zabytkiem ruchomym (np. rzeźby, płaskorzeźby, malowidła ścienne, mozaiki, sztukaterie i detal architektoniczny: gzymsy, obramowania otworów okiennych i drzwiowych oraz rzeźby ogrodowe, fontanny, kapliczki i krzyże przydrożne, drogowskazy kamienne, nagrobki itp.).

Rejestr Zabytków Ruchomych prowadzony jest podobnie jak Rejestr Zabytków Nieruchomych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek właściciela zabytku lub z obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę. Do rejestru zabytków nieruchomych nie wpisuje się obiektów znajdujących się w inwentarzu muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

5.2.4.1. Zabytki w zbiorach muzealnych lub stanowiące wyposażenie obiektów

Na terenie gminy Goszczyn nie ma oddziału muzealnego, skansenu czy innej instytucji w staturze zajmującej się ochroną zabytków.

W gminie Goszczyn nie ma obiektów, w których znajdowałyby się pamiątkowe, historyczne elementy wyposażenia czy inne zbytki ruchome. Jedyne zabytkowe obiekty ruchome stanowiące wyposażenie są w kościele parafialnym św. Michała Archanioła w Goszczynie. Znajdują się tu chrzcielnica z XVIII wieku oraz obraz Świętego Michała Archanioła z drugiej połowy XVIII wieku.

Nie ma informacji czy jakiegokolwiek zabytkowe obiekty czy zabytki ruchome z terenu gminy znajdują się w obiektach muzealnych w regionie, czy innych muzeach na terenie Polski, poza znaleziskami pochodzącymi ze stanowisk archeologicznych (te znajdują się głównie w archiwum Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu).

5.2.4.2. Cmentarze, kapliczki, Miejsca Pamięci Narodowej

Ważnymi elementami krajobrazu kultowego gminy są miejsca związane z historią, kulturą, religią i obyczajami mieszkańców regionu.

Cmentarz

Na terenie gminy znajduje się tylko jeden cmentarz grzebalny rzymsko-katolicki w Goszczynie. Cmentarz jest obiektem wpisanym do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Cmentarz parafialny o powierzchni 1,2 ha znajduje się poza terenami mieszkalnymi wsi, w odległości ok. 0,5 km od kościoła. Powstał ok. 1863 r. . Od bramy głównej prowadzi alejka do nowej kaplicy pogrzebowej (wybudowanej w 1996 r.) , wokół kaplicy w oddaleniu zaznacza się wyraźniej ścieżka na około, przemieszane stare i nowe pomniki, ustawione rzędami w stosunku do drogi. Stare nagrobki przeniesione są XIX wiecznego cmentarza przykościelnego – nie jest ich wiele, znajdują się przy murze cmentarnym i głównej alejce.

Kapliczki

Częstym elementem krajobrazu gminy Goszczyn są kapliczki i krzyże przydrożne.

Ewidencja kapliczek i krzyży na terenie gminy Goszczyn:

<p>1. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Bądków Data powstania: 1 ćw. XX w Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „KU CHWALE BOŻEJ/ PAMIĄTKA MŁODZIEŻY BĄDKOWSKIEJ/ 1931 R.”</p>	
<p>2. Obiekt: Krzyż metalowy Miejscowość: Bądków Data powstania: 1985 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: „1985 r./ JEZU/ SYNU BOGA/ ŻYWEGO/ ZMIŁUJ SIĘ/ NAD NAMI”.</p>	
<p>3. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Długowola Data powstania: 1 ćw. XX w. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: brak</p>	

<p>4. Obiekt: Krzyż metalowy Miejscowość: Długowola Data powstania: współczesny Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: brak</p>	
<p>5. Obiekt: Krzyż metalowy Miejscowość: Długowola Data powstania: współczesny Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: brak</p>	
<p>6. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Długowola Data powstania: 1906 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „MARYO./ NIEPOKALNIE./ POCZĘTA MÓDL./ SIĘ ZA NAMI./ R. 1906. P.”</p>	
<p>7. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn, ul. Dylewska Data powstania: 1918 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „1918 r.”</p>	

<p>8. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn, ul. Koziętulska Data powstania: 4 ćw. XIX w. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: brak</p>	
<p>9. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Kolonia Bądków Data powstania: 2007 Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja:</p>	
<p>10. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn, ul. Piekarska Data powstania: 1935 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „BOŻE/ BŁOGOSŁAW/ NAM/ 1935 R.”</p>	
<p>11. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn ul. Piekarska Data powstania: 1938 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: „BOŻE/ BŁOGOSŁAW/ NAM / 1938 R.”</p>	

<p>12. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn, ul. Przybyszewska Data powstania: 1916 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „1916 R.P.”</p>	
<p>13. Obiekt: Krzyż drewniany Miejscowość: Goszczyn, ul. Przybyszewska Data powstania: 1 ćw. XX w. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: brak</p>	
<p>14. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn, ul. Stupiechowska Data powstania: 1957 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: nieczytelna</p>	
<p>15. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn, ul. Warszawska 6 (teren kościoła) Data powstania: współczesna Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „MATKO BOŻA/ MIEJ NAS/ W SWOJEJ OPIECE”</p>	

<p>16.Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Goszczyn, ul. Warszawska Data powstania: 1928 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „NA PAMIATKĘ/ DZIESIĘCIOLECIA/ NIEPODLEGŁOŚCI/ PAŃSTWA/ POLSKIEGO/ DZIECI SZKOLNE/ PAR. GOSZCZYN/ 1918.XI 1928 R.”</p>	
<p>17.Obiekt: Krzyż drewniany Miejscowość: Romanów Data powstania: współczesny Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: brak</p>	
<p>18.Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Jakubów Kolonia Data powstania: 1956 r. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: wpis do gminnej ewidencji zabytków Inskrypcja: „JEZU MÓJ/ MIEJ MIŁOSIĘRZIE NAD NAMI/ NA CHWAŁĘ BOŻĄ. MARIA I MATEUSZ/ LEWANDOWSCY/ Z CÓRKAMI/ 1956 R.”</p>	
<p>19.Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Jakubów Kolonia Data powstania: współczesna Stan zachowania: bardzo dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: brak</p>	

<p>20. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Olszew Data powstania: współczesny Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: brak</p>	
<p>21. Obiekt: Kapliczka murowana Miejscowość: Sielec Data powstania: poł. XX w. Stan zachowania: dobry Informacja o rejestrze: brak Inskrypcja: brak</p>	

Przydrożne kapliczki i krzyże na terenie gminy Goszczyn są bardzo różnorodne. Krzyże w gminie są zazwyczaj żelazne, wykonane współcześnie (Bądków, Długowola, Goszczyn – ulica Piekarska, Jakubów Kolonia, Olszew). Drewniane krzyże znajdują się tylko w Goszczynie i Romanowie, są wysokie (do ok. 3 metrów). W gminie znajdują się również kapliczki w formie:

- krzyży kamiennych lub betonowych na postumentach schodkowych z inskrypcją (Goszczyn, ulice: Dylewska, Piekarska, Przybyszewska),
- figury Maryi Panny na postumencie (Goszczyn – 2 kapliczki przy ul. Warszawskiej i w obrębie kościoła),
- domkowej z umieszczoną wewnątrz figurą lub obrazem świętym (Długowola, Goszczyn - ulica Koziętulska, Olszew, Sielec),
- słupowej betonowej lub kamiennej, z umieszczoną we wnęce figurą, z inskrypcją (Bądków, Długowola, Goszczyn, ulice: Koziętulska i Przybyszewska).

Najczęściej kapliczki i krzyże ustawione są na rozdrożach lub na skraju drogi w centrum miejscowości. Większość krzyży żelaznych oraz niektóre kapliczki, które zostały wykonane w końcu XX wieku i nie mają znacznych wartości artystycznych, historycznych. Stan zachowania kapliczek jest ogólnie dobry. Porządkowaniem i dekorowaniem krzyży i kapliczek zajmują się najczęściej mieszkańcy poszczególnych miejscowości.

Miejsca Pamięci Narodowej

Miejsca Pamięci Narodowej w gminie Goszczyn znajdują się w miejscowości gminnej. Są to pomniki na cmentarzu rzymsko-katolickim, cmentarzu przykościelnym i skwerze w centrum miejscowości przy ul. Rynek.

Ewidencja Miejsc Pamięci Narodowej na terenie gminy Goszczyn:

<p>1. Obiekt: Miejsce Pamięci Narodowej Miejscowość: Goszczyn – cmentarz parafialny Data powstania: po II wojnie światowej Stan zachowania: dobry Informacja o wpisie do rejestru: brak Inskrypcja: „W/ HOŁDZIE/ NIEZNA NEMU/ ŻOŁNIERZOWI”</p>	
<p>2. Obiekt: Miejsce Pamięci Narodowej Miejscowość: Goszczyn – teren przykościelny Data powstania: 2008 rok Stan zachowania: dobry Informacja o wpisie do rejestru: brak Inskrypcja:</p>	
<p>3. Obiekt: Miejsce Pamięci Narodowej Miejscowość: Goszczyn – teren przykościelny Data powstania: współczesny Stan zachowania: dobry Informacja o wpisie do rejestru: brak Inskrypcja: „ZA UDZIAŁ W WALCE/ O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI 1948-1956/ ŻOŁNIERZOM I DZIAŁACZOM/ OBOZU KONSPIRACYJNEGO/ POLSKIEGO STRONNICTWA/ LUDOWEGO ORAZ POLSKIEJ/ SZTURMÓWKI CHŁOPSKIEJ”</p>	
<p>4. Obiekt: Miejsce Pamięci Narodowej Miejscowość: Goszczyn – teren parku Data powstania: 1945 r. Stan zachowania: dobry Informacja o wpisie do rejestru: brak Inskrypcja: „BOHATEROM/ POLEGŁYM/ O WOLNOŚĆ/ POLSKI/ PIETRUSIŃSKI JÓZEF/ KOCHANIEC TADEUSZ/ GOSPODARSKI JAN/ PIETRUSIŃSKI KAZIMIERZ/ 9. IX.1942 R./ GOSZCZYN 1945 R.”</p>	

5.2.5. Stanowiska archeologiczne

Zabytkiem archeologicznym jest każdy ślad działalności człowieka znajdujący się w ziemi lub pod wodą, którego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Można wyróżnić dwa typy zabytków archeologicznych: ruchome i nieruchome. Zabytki ruchome to przedmioty związane z działalnością człowieka w przeszłości. Z perspektywy nauki i dziedzictwa znacznie ważniejsze są jednak archeologiczne zabytki nieruchome – stanowiska archeologiczne, czyli zespoły obiektów o charakterze kultowym, grobowym, mieszkalnym lub gospodarczym, otaczający je układ warstw glebowych oraz znajdujące się w nich zabytki ruchome.

Dziedzictwo archeologiczne jest nieodnawialne, ponieważ nie da się odtworzyć raz naruszonego układu warstw. Jedynym sposobem ochrony takiego zasobu jest zachowanie miejsc zalegania zabytków w stanie nienaruszonym, tak, aby kolejne pokolenia mogły poznawać swoją przeszłość, stosując coraz bardziej skuteczne a jednocześnie mniej inwazyjne metody badawcze. Dotyczy to także archeologicznych badań wykopaliskowych, które są dopuszczalne tylko na stanowiskach zagrożonych zniszczeniem, np. w wyniku planowanej inwestycji budowlanej. Oczywiście nie jest możliwe zachowanie w ten sposób wszystkich zabytków archeologicznych, pozostawianie stanowisk in situ może dotyczyć jedynie terenów szczególnie cennych.

Stanowiska archeologiczne z terenu Gminy Goszczyn zostały odkryte na podstawie badań Archeologicznego Zdjęcia Polski, które były realizowane w latach 70-tych i 80-tych XX wieku. Karty ewidencyjne stanowisk archeologicznych znajdują się w archiwum dokumentacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie i Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Delegatura w Radomiu.

Teren gminy Goszczyn rozkłada się na powierzchni 4 obszarów AZP. Są to obszary oznaczone numerami: 67-64, 67-65, 67-67 i 68-65. Ogółem na terenie gminy znajduje się 13 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych.

Wykaz stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych na terenie gminy Goszczyn według dokumentacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie i Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Delegatura w Radomiu oraz badań terenowych (stan na dzień: 20.12.2011 rok):

Lp.	Miejscowość	AZP	Nr na AZP	Nr w miejsc.	Funkcja	Kultura	Chronologia
1.	Bądków	67-64	1	1	osada	Okres nowożytny	XVI-XVIII w.
2.	Bądków	67-66	11	2	śląd osadnictwa	Okres nowożytny	XVIII-XIX w.
3.	Długowola	67-65	17	1	osada	Nowożytna	XVI-XIX w.
4.	Długowola	67-65	18	2	śląd osadnictwa	Starożytność	

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

					śląd osadnictwa	Późne średniowiecze	XIII w.
					osada	Nowożytna	XVII-XVIII w.
5.	Długowola	67-65	19	3	osada	Późne średniowiecze	XIII-XVII w.
6.	Goszczyn	67-65	1	1	cmentarzysko	Starożytność	
					cmentarzysko	Późne średniowiecze- nowożytna	
7.	Goszczyn	67-65	4	2	śląd osadnictwa	Starożytność	
					śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze	XII-XIII w.
					śląd osadnictwa	Nowożytna	
8.	Goszczyn	67-65	5	3	śląd osadnictwa	Neolit	
					osada	Późne średniowiecze	XIII-XVI w.
9.	Goszczyn	67-65	6	4	osada	Późne średniowiecze	XV-XVI w.
10.	Goszczyn	67-65	7	5	osada	Starożytność	
11.	Goszczyn	68-65	38	6	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
					śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze	IX-X w.
					śląd osadnictwa	Późne średniowiecze	
12.	Goszczyn	68-65	39	7	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
13.	Goszczyn	68-65	43	8	śląd osadnictwa	Starożytność	
					śląd osadnictwa	Przeworska	Młodszy okres przedrzymski
					śląd	Wczesne	XII-XIII w.

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

					osadnictwa	średniowiecz e	
--	--	--	--	--	------------	-------------------	--

Ewidencja stanowisk archeologicznych na terenie gminy Goszczyn jest częścią Gminnej Ewidencji Zabytków, która stanowi integralną część niniejszego „Programu..”.

Na terenie gminy Goszczyn zarejestrowano ogółem 13 stanowisk archeologicznych, nie zaznaczone w terenie. Większość stanowisk są to osady i ślady osadnictwa pochodzące z okresów wczesnego i późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego (XVI-XVII wiek). Z informacji zawartych w kartach ewidencyjnych wynika, że rejonami o największym występowaniu rozpoznanych stanowisk archeologicznych w gminie są:

- wieś Długowola, rejon stawów przydrożnych,
- wieś gminna – Goszczyn – rejon na zachód od drogi głównej stanowiącej oś miejscowości (obecnie ul. Warszawska).

Długowola

Goszczyn

Źródło: Google Earth

Materiał zabytkowy pochodzący z badań przechowywany jest głównie w Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu.

Zeewidencjonowane stanowiska w gminie Goszczyn nie są w większości zagrożone. Znajdują się na terenach łąkowo-polnych, w oddaleniu od linii zabudowy poszczególnych

miejsowości. Jedynie stanowisko nr 1 w Goszczynie znajduje się w centrum miejscowości, w miejscu obecnie zajęтым przez budynek Urzędu Gminy.

W przypadku prowadzenia inwestycji inwazyjnych na innych terenach prace ziemne należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym.

Zalecenia w przypadku prowadzenia inwestycji na terenie wpisanym do rejestru lub odkrycia stanowiska archeologicznego

Prowadzenie robót budowlanych na obszarze wpisanym do rejestru zabytków, wymaga, (zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz. U. z 1994 r. Nr 89, poz. 414 z późniejszymi zmianami), przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wydanie przez organ architektoniczno-budowlany pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych w stosunku do obszarów nie wpisanych do rejestru zabytków, objętych natomiast ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jest możliwe, stosownie do przepisu art. 39 ust. 3, wyłącznie w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Organ ochrony zabytków jest zobligowany do zajęcia stanowiska w takich sprawach w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku. Po tym terminie uznaje się zgłoszone warunki projektowe za uzgodnione.

Jednym z obowiązków, który może być nałożony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jest przeprowadzenie na koszt inwestora ratowniczych badań archeologicznych na terenie stanowiska zagrożonego inwestycją.

W przypadku, kiedy podczas realizacji inwestycji natrafiono na materiał archeologiczny (zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami) należy natychmiast wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot. Zabezpieczyć przedmiot i miejsce jego odkrycia przy użyciu dostępnych środków oraz niezwłocznie powiadomić właściwego terytorialnie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków albo Wójta Gminy Goszczyn.

Jeśli informację o znalezisku otrzyma organ gminy, jest on zobowiązany w terminie nie dłuższym niż 3 dni przekazać ją Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków (WKZ). WKZ, w terminie 5 dni od dnia otrzymania informacji, jest zobowiązany dokonać oględzin znalezionego przedmiotu i miejsca jego znalezienia oraz, w razie potrzeby, nakazać przeprowadzenie na koszt inwestora ratunkowych badań archeologicznych. Badania ratunkowe wstrzymujące roboty inwestycyjne nie mogą trwać dłużej niż miesiąc od dnia doręczenia decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Jednak, gdy znaleziska posiadają wyjątkową wartość, WKZ może wydać decyzję o przedłużeniu wstrzymania robót do 6 miesięcy.

Nie zgłoszenie znaleziska archeologicznego lub narażenie go na zniszczenie bez powiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków podlega według prawa karze grzywny (art. 115 ustawy o ochronie zabytków).

5.6.7. Dziedzictwo niematerialne

W rozumieniu Konwencji UNESCO, której tekst został przyjęty na 32 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w październiku 2003 r., dziedzictwo niematerialne to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturową, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Dziedzictwo niematerialne to rodzaj dziedzictwa, który jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Dla danej społeczności dziedzictwo niematerialne jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu wspomnianej wyżej Konwencji obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język jako narzędzie przekazu,
- spektakle i widowiska,
- zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne,
- wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki,
- umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem.

Rejon gminy Goszczyn słynie z sadownictwa, a produkcja owoców jest jednym z elementów kulturotwórczych tego regionu. Historia sadownictwa w rejonie grójeckim sięga czasów królowej Bony tj. połowy XVI wieku. W tym czasie powstawały sady dworskie i chłopskie. Na przełomie XIX i XX wieku zaczęto zakładać sady handlowe i sadzić drzewa owocowe na polach, aby zwiększyć plony. Przed I wojną światową zaczęto szerzyć wiedzę sadowniczą – właścicielom pomagali tzw. ogrodnicy objazdowi lub instruktorzy. W tym czasie zaczęły powstawać kółka rolnicze, gdzie organizowano kursy, prenumerowano prasę fachową, sprowadzano środki ochrony roślin. Do tej pory funkcjonują lub powstają nowe organizacje, stowarzyszenia związane z sadownictwem.

Tradycje rolnicze są kontynuowane w całym regionie grójeckim. Gmina Goszczyn, wraz z 6 okolicznymi gminami (tj.: Grójec, Belsk Duży, Błędów, Chynów, Jasieniec i Pniewy) należy do Lokalnej Grupy Działania „Kraina Kwitnących Sadów”. LGD została utworzona na zasadzie partnerstwa trójsektorowego, w którego skład wchodzi: przedstawiciele gmin, biznesu, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz osoby fizyczne. Stowarzyszenie działa w oparciu o Program Rozwoju Obszarów Wiejskich i inicjatywę LEADER. Dzięki otrzymanym z funduszy unijnych dotacjom LGD może m.in.:

- realizować projekty dotyczące rozbudowy infrastruktury turystycznej, sportowej i kulturalnej (tworzenie terenów zielonych, budowę chodników, punktów widokowych ścieżek rowerowych i spacerowych, zakładanie świetlic, klubów)
- organizować imprezy kulturalne, wystawy, festyny i szkolenia dla mieszkańców regionu,
- tworzyć lokalnie miejsca pracy,
- sprzyjać rozwojowi społeczeństwa informacyjnego.

W chwili obecnej na obszarze LGD obchodzi się „Święto Kwitnących Jabłoni”, którego tradycje sięgają 1959 roku i zostało wznowione w 1991 roku. Od tego czasu święto organizowane jest dla całej społeczności regionu na scenie amfiteatru w Grójcu.

Działalność kulturotwórczą na terenie gminy Goszczyn prowadzi głównie Gminna Biblioteka Publiczna w Goszczynie. Jest to działalność upowszechniająca czytelnictwo, edukację, kulturę. Organizowane są tu często: lekcje biblioteczne, wystawy tematyczne, zajęcia dla najmłodszych, konkursy, spotkania z autorami oraz inne imprezy kulturalno-edukacyjne i patriotyczne.

Na terenie gminy funkcjonują szkoły: Zespół Szkół Publicznych w Goszczynie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Sielcu, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Bądkowie (działa w niej dwuoddziałowe przedszkole oraz Filia Szkoły Specjalnej w Grójcu). Przy szkole w Goszczynie znajduje się duża sala gimnastyczna dla uczniów, jak i dla mieszkańców gminy oraz działa Uczniowski Klub Sportowy „Goszczyn”, gdzie prowadzone są zajęcia dla młodzieży w różnych dyscyplinach sportowych. W szkole w Sielcu działa koło teatralne dla dzieci „Maska”. Przy szkołach w Bądkowie i Sielcu funkcjonują ponadto świetlice integracyjno-komputerowe dla dzieci, młodzieży i innych mieszkańców gminy.

Mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z imprez rodzinnych i okolicznościowych o zasięgu lokalnym i ponadregionalnym na terenie gminy jak i w pobliskim Grójcu oraz innych gminach powiatu.

Tradycje kościelne kultywowane są przez kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła w Goszczynie a także przez koła przy nich utworzone oraz przez mieszkańców gminy. Obrzędowość kościelna to nie tylko uczestnictwo w świętach roku liturgicznego, ale i dbałość miejsca kultu: kościół, kapliczki i krzyże przydrożne oraz nagrobki na cmentarzach. Z obrzędami kościelnymi wiążą się również uroczystości patriotyczne, które zwykle posiadają oprawę religijną.

Na terenie gminy Goszczyn działa 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w miejscowościach: Goszczyn, Sielec, Bądków, Długowola, Józefów i Olszew. Niektóre jednostki OSP powstały ponad 100 lat temu, stopniowo były wyposażane w samochody i sprzęt. OSP w Goszczynie należy do systemu ratownictwa krajowego i uczestniczy w akcjach ratowniczych przy wypadkach komunikacyjnych. W 1972 roku przy OPS w Olszewie została utworzona strażacka orkiestra dęta zrzeszająca 30 muzyków. Ochotnicze Straże Pożarne uczestniczą w jubileuszach i imprezach ogólnogminnych czy sołeckich, biorą udział w uroczystościach patriotycznych i związanych z kalendarzem liturgicznym w kościele rzymsko-katolickim, organizują konkursy dla dzieci i młodzieży, uczestniczą w pracach społecznych, itp.

W gminie działają następujące stowarzyszenia i organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Goszczyn w Goszczynie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Gminy Goszczyn w Bądkowie,
- Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Goszczynie,
- Fundacja Dom Opieki i Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych w Goszczynie.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy

Diagnoza oraz ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy Goszczyn została wykonana na podstawie:

- przeprowadzenia sesji fotograficznej całego obszaru, sprawdzenie danych meldunkowych oraz działek w Urzędzie Gminy Goszczynie mającej na celu uaktualnienia Gminnej Ewidencji Zabytków,
- przeprowadzenie weryfikacji stanowisk archeologicznych w kartach adresowych znajdujących się w Narodowym Instytucie Dziedzictwa w Warszawie oraz podczas badań terenowych i weryfikacji terenów w Urzędzie Gminy w Goszczynie,
- analizy dokumentów strategicznych gminy,
- publikacji książkowych i wydań broszurowych dotyczących gminy i regionu,
- informacji o inwestycjach zrealizowanych na terenie gminy oraz projektów do realizacji w najbliższych latach.

Wśród atutów i szans w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Goszczyn należy wymienić:

- aktywna działalność instytucji kultury i oświaty: biblioteki, szkół, świetlic,
- historia regionu, gminy,
- poczucie lokalnej tożsamości mieszkańców,
- zachowanie tradycyjnych świąt kościelnych wraz z obrzędowością,
- zachowanie tradycyjnych obrzędów,
- dbałość mieszkańców poszczególnych miejscowości o kapliczki przydrożne, figurki,
- dbałość o miejsca pamięci i cmentarze grzebalne,
- działalność: Lokalnej Grupy Działania „Kraina Kwitnących Sadów”, Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Gminy Goszczyn, Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Wsi Gminy Goszczyn, Stowarzyszenia Kobiet Wiejskich w Goszczynie, Fundacji Dom Opieki i Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych oraz Uczniowskiego Klubu Sportowego „Goszczyn”,
- brak obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska.

Słabości i zagrożenia to:

- rozproszenie zabudowy, brak przestrzeni publicznych w centrach miejscowości,
- brak świadomości mieszkańców odnośnie konieczności zachowania tradycyjnej zabudowy i właściwego odnawiania zabytków architektonicznych,
- zagrożenia zewnętrzne dla budowli zabytkowych: dewastacja, pożar, niekorzystne warunki atmosferyczne,
- zagrożenie aktami wandalizmu lub kradzieży w stosunku do elementów architektury oraz architektury drobnej, np. cmentarzy, itp.
- zagrożenie konfliktem zbrojnym lub sytuacją kryzysową.

7. Założenia „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn”

7.1. Priorytety i kierunki opieki nad zabytkami w gminie

Na podstawie diagnozy dziedzictwa kulturowego, zweryfikowanej ewidencji obiektów zabytkowych nieruchomych i archeologicznych na terenie gminy Goszczyn sformułowano następujące priorytety w ramach „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015”:

Priorytetem „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” jest:

Świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego oraz wykorzystanie istniejących zasobów dla rozwoju gminy Goszczyn.

Celem „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” opracowanego w oparciu o gminną ewidencję zabytków, jest stworzenie wieloletniej strategii ochrony zabytków oraz tradycyjnej zabudowy miejscowości. Ponadto ważnym elementem zintegrowanego podejścia do rozwoju gminy w jego aspektach ekonomicznym, społecznym, ekologicznym i kulturowym jest odpowiedzialnie kształtowanie przestrzeni publicznych, krajobrazu i architektury.

W związku z powyższym przewiduje się realizację następujących celów:

Cel 1. Dokumentacja i badanie oraz edukacja, popularyzacja i promocja, dziedzictwa kulturowego gminy

Cel 2. Ochrona i wyeksponowanie obiektów zabytkowych i obiektów wartościowych oraz walorów krajobrazu kulturowego gminy

Cel 3. Kształtowanie struktur przestrzennych gminy z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz zasad ochrony środowiska

Cel 4. Współpraca instytucji, stowarzyszeń, sektora prywatnego na rzecz opieki nad zabytkami

„Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn” realizowany będzie w 4-letnich cyklach, optymalnymi środkami będącymi w dyspozycji gminy.

7.2. Formy opieki nad zabytkami

7.2.1. Rozpoznanie

Rozpoznanie substancji zabytkowej na terenie gminy Goszczyn jest procesem ciągłym. Wykazy zabytków nieruchomych i archeologicznych udostępnione gminie przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie Delegatura w Radomiu pochodzą z lat opracowywania zasobów. Ewidencja przekazana gminie Goszczyn w związku

z wprowadzeniem w życie Ustawy z dnia 18 marca 2010 r. posłużyła za bazę do weryfikacji i sporządzenia Gminnej Ewidencji Zabytków oraz niniejszego „Programu Opieki nad Zabytkami”. Przekazany wykaz zabytków został zweryfikowany pod kątem:

- istnienia oraz stanu zachowania obiektów nieruchomych podczas badań terenowych,
- sporządzenia ewidencji Miejsc Pamięci Narodowej oraz kapliczek i krzyży przydrożnych w czasie badań terenowych, jako nieodłącznego elementu krajobrazu gminy,
- sprawdzenia lokalizacji stanowisk archeologicznych w kartach adresowych w Narodowym Instytucie Dziedzictwa w Warszawie oraz w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Warszawie Delegatura w Radomiu oraz podczas badań terenowych,
- sprawdzenie obiektów w ewidencji nieruchomości w Urzędzie Gminy w Goszczynie.

Po przeprowadzonej weryfikacji ustalono Gminną Ewidencję Zabytków dla Gminy Goszczyn na dzień 31.01.2012 roku, dla której zostały sporządzone karty adresowe obiektów nieruchomych. Gminna Ewidencja Zabytków jest załącznikiem niniejszego opracowania.

7.2.2. Zabezpieczenie

Ważnym elementem dbałości o dziedzictwo kulturowe jest również zabezpieczenie obiektów zabytkowych w razie nagłego zagrożenia.

Sposobami zabezpieczenia obiektów na terenie gminy Goszczyn są:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków,
- wpisanie do rejestru zabytków,
- oznakowanie zabytkowych obiektów znakiem „Konwencji Haskiej”,
- uwzględnienie ochrony zabytków w planach zagospodarowania przestrzennego.

Znakiem rozpoznawczym Konwencji jest tarcza skierowana ostrzem w dół, podzielona wzdłuż przekątnych na cztery pola, dwa błękitne i dwa białe (tarcza herbowa złożona z błękitnego kwadratu, którego jeden z kątów tworzy ostrze tarczy, oraz umieszczonego nad nim błękitnego trójkąta, rozgraniczonych po każdej stronie białym trójkątem).

Wykaz jednostek, instytucji, organizacji i rzeczoznawców przewidzianych do udzielania pomocy zabytkom na terenie gminy Goszczyn:

Jednostka	Adres
Wojewódzki Konserwator Zabytków	Ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa Tel. 22 4430400, Fax. 22 4430401 info@mwkz.pl
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie Delegatura w Radomiu	Ul. Żeromskiego 53, 26-610 Radom Tel. 48 3638514, Fax. 48 3639214
Starostwo Powiatowe w Grójcu	Ul. Józefa Piłsudskiego 59, 05-600 Grójec Tel. 48 6651100
Urząd Gminy w Goszczynie	Ul. Bądkowska 2, 05-610 Goszczyn Tel. 48 6632260, fax. 48 6632247 goszczyn@gminy.pl
Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Grójcu	Ul. Strażacka 11, 05-600 Grójec Tel. 48 6642388, Fax. 48 6642556 Tel. alarmowy 998 lub 112
Posterunek Policji w Goszczynie	Ul. Warszawska 45, 05-610 Goszczyn Tel. 48 6687370
Komenda Powiatowa Policji w Grójcu	Ul. Kościelna 8/10, 05-600 Grójec Tel. 48 668 72 00, Fax. 48 668 72 45 Tel. alarmowy 997 lub 112

Po ustaniu zagrożenia dla obiektu zabytkowego należy m.in.:

- zabezpieczyć zabytek przed jego dalszą degradacją,
- udokumentować zaistniałe straty i podjęte w trakcie trwania zagrożenia działania,
- poinformować właściwe organy tj. Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zaistniałej sytuacji, stratach, podjętych działaniach, potrzebach pomocy,
- wykonać ekspertyzę konserwatorską.

7.2.3. Konserwacja

Konserwacja zabytków to zespół stałych i systematycznych działań mających na celu utrzymanie obiektu zabytkowego w dobrym stanie technicznym. Konserwacja zabytków kieruje się zasadami:

- zasadą minimalnej interwencji polegającej na zastosowaniu jak najskromniejszych środków, które mają wpływ na istniejącą tkankę zabytkową,
- zasadą odwracalności interwencji polegającą na tym, że zawsze winna istnieć możliwość zlikwidowania skutków zabiegu konserwatorskiego, gdyby zaistniała potrzeba powrotu do stanu sprzed interwencji.

Konserwację przeprowadza się po dokładnym zinventaryzowaniu obiektu, które ma na celu ustalenie jego stanu oraz zakresu prac koniecznych do przeprowadzenia

i wybraniu odpowiedniej metody konserwacji. Konserwacja ma zawsze charakter zachowawczy, bez uzupełniania brakujących fragmentów zabytku. W przypadku konieczności uzupełnienia brakującej tkanki zabytkowej, zabieg konserwatorski poszerza się o rekonstrukcje, czyli całość interwencji ma charakter restauracji obiektu. W zabiegach restauratorskich dopuszcza się rekonstrukcje pod warunkiem, iż po interwencji istnieje możliwość stosunkowo łatwej identyfikacji elementów dodanych do zabytkowej tkanki. W wielu przypadkach konserwacja zabytków zaleca uzupełnianie brakującej tkanki zabytkowej współczesną formą zharmonizowaną z charakterem zabytku w wymiarze estetycznym i materiałowym.

Zalecenia w przypadku prowadzenia prac konserwacyjnych na obiektach i stanowiskach archeologicznych wpisanym do rejestru lub Gminnej Ewidencji Zabytków

Według ustaw obowiązujących w Polsce, dotyczących ochrony zabytków oraz prawa budowlanego, właściciel obiektu zabytkowego przewidzianego do konserwacji, odbudowy itp., powinien dysponować m.in. następującymi dokumentami:

- potwierdzoną decyzją wpisu obiektu do rejestru zabytków lub do Gminnej Ewidencji Zabytków,
- potwierdzonym dowodem prawa własności do obiektu,
- decyzją właściwego organu ochrony zabytków zezwalającą na przeprowadzenie prac,
- projektem budowlanym,
- pozwoleniem na budowę lub zgłoszeniem robót budowlanych.

Pozwolenie od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich itp. obejmuje: dane o zabytku, dane wnioskodawcy, zakres prac – przywołanie programu prac konserwatorskich, termin realizacji, wskazanie wykonawcy, nadzór konserwatorski. Pozwolenie to nie zwalnia z obowiązku ubiegania się o pozwolenie na budowę albo zgłoszenie robót budowlanych.

Robotami budowlanymi przy zabytkach nieruchomych mogą kierować jedynie osoby, które posiadają odpowiednie uprawnienia budowlane (zgodnie z Prawem budowlanym) oraz odbyły minimum 2-letnią praktykę zawodową przy obiekcie zabytkowym. Roboty budowlane po uzyskaniu zezwoleń przebiegają w takiej samej formie jak prace przy innych obiektach budowlanych, tj. wymagają prowadzenia dziennika budowy, posiadania harmonogramu działań, zgodnego z prawem oddania obiektu do użytku i odbioru robót budowlanych.

Procedurę postępowania w przypadku odkrycia stanowiska archeologicznego opisano w rozdziale 5.2.5. Stanowiska archeologiczne niniejszego opracowania.

Prace konserwacyjne nieruchomości zabytkowych na terenie gminy Goszczyn należą do zakresu obowiązków właścicieli zarządzających danymi obiektami. Właściciele obiektów zabytkowych pragnący przeprowadzić renowację lub inne działania dotyczące obiektu zabytkowego powinni zgłosić się do Urzędu Gminy w Goszczynie, gdzie zdobędą wszelkie potrzebne informacje odnośnie obiektu i wskazanie drogi postępowania przy jego właściwie przeprowadzonym remoncie.

7.2.4. Rewaloryzacja i rewitalizacja

Rewaloryzacja zabytków dotyczy poszczególnych obiektów, które mogą być do pewnego stopnia przekształcane w takim zakresie, by dostosować je do współczesnych wymogów życia i aktualnych funkcji, tak by nie utraciły swych wartości zabytkowych i estetycznych.

Rewitalizacja oznacza w sensie dosłownym „przywrócenie do życia” i jest pojęciem stosowanym najczęściej w odniesieniu do obszaru zurbanizowanego (np. części miasta lub zespołu obiektów budowlanych), który w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych i innych, utracił całkowicie lub częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. Pojęcie rewitalizacji odnosi się do kompleksowego procesu odnowy wyznaczonego terenu, znalezieniu dla niego nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym zmieni swoją funkcję.

Rewitalizacja zawiera w sobie wiele innych pojęć: remont (przywrócenie takiego stanu (np. budynku), jaki istniał na początku poprzedniego cyklu jego eksploatacji), modernizacja (to remonty, które zostały uzupełnione o wprowadzanie nowych, lepszych, sprawniejszych, podnoszących komfort elementów wyposażenia), przebudowa (dostosowanie, poprzez dokonanie przebudowy obiektu do pełnienia nowych funkcji lub poprawy jego funkcjonalności, konserwacja (przeprowadzenie szeregu napraw i zabezpieczeń w obiektach już istniejących, zabezpieczenie ich przed niszczeniem i umożliwienie dalszego funkcjonowania), rewaloryzacja (przywrócenie wartości obiektów o szczególnej wartości, wyeksponowanie wartości zabytkowych lub kulturowych architektury), rehabilitacja („przywrócenie do sprawności”, czyli usunięcie defektów, niepożądanych dysfunkcji na terenach istniejących, nie zmieniając ich pierwotnie wskazanych funkcji).

Dla gminy Goszczyn nie sporządzono opracowania rewitalizacyjnego.

7.2.5. Edukacja

Zabytki należą do dóbr kształtujących tożsamość narodową i regionalną. Ich walory i wartość decydują o konkurencyjności przestrzeni, wzmacniają różnorodne działania gospodarcze i przyczyniają się do rozwoju regionu. Zadbane, dobrze eksponowane zabytki stanowią wartość ekonomiczną, kulturalną cenioną przez społeczeństwo, umożliwiają nawiązanie emocjonalnego związku mieszkańca z regionem, gminą, miejscowością.

Działania edukacyjne powinny być skierowane do trzech grup docelowych:

- specjalistów związanych zawodowo z ochroną zabytków,
- właścicieli i zarządców obiektów,
- społeczeństwa.

Działania edukacyjne skierowane do specjalistów prowadzi przede wszystkim Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (KOBiDZ), Minister Kultury i Dziedzictwa

Narodowego oraz Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków. Działania dla tej grupy skupiają się na rozpowszechnianiu nowoczesnych standardów działań konserwatorskich oraz wymianie informacji i doświadczeń w zakresie ochrony zabytków, zarządzania dziedzictwem archeologicznym, przeciwdziałania nielegalnemu obrotowi dobrami kultury.

Działania edukacyjne dla właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych powinny się skupiać na:

- określeniu potencjału społeczno-ekonomicznego dziedzictwa kulturowego, roli zabytków w zrównoważonym rozwoju,
- popularyzowaniu wiedzy z zakresu norm prawa i standardów opieki nad zabytkami,
- informacji na temat możliwości pozyskania środków z funduszy krajowych i zagranicznych na konserwację zabytków.

Celem działań edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa jest poszerzenie wiedzy o dziedzictwie kulturowym oraz zbudowanie emocjonalnej więzi oraz zwiększenie obywatelskiej odpowiedzialności za stan zabytków. Edukacja skierowana do społeczeństwa (mieszkańców i turystów) będzie prowadzona poprzez:

- upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa w systemie edukacji przedszkolnej i szkolnej,
- wsparcie finansowe przez Urząd Gminy w Goszczynie placówek edukacyjnych, biblioteki w tworzeniu zbiorów regionalnych (np. publikacji, zachowanych pamiątek po sławnych osobach, tworzenia miejsc pamięci, izb, itp.) oraz w działalności wystawienniczej i kulturotwórczej,
- organizowanie i wspieranie finansowe przez Urząd Gminy w Goszczynie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych związanych z regionem,
- wydawanie i wspieranie finansowe przez Urząd Gminy w Goszczynie wydawania publikacji (w tym: folderów promocyjnych, monografii, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy,
- dbałość o Miejsca Pamięci Narodowej,
- popularyzacja dobrych praktyk konserwatorskich, w odniesieniu głównie do budynków mieszkalnych będących własnością prywatną.

7.2.6. Promocja

Podstawą promocji dziedzictwa kulturalnego w gminie Goszczyn jest tworzenie systemu informacji, która jest atrakcyjna i czytelna oraz dostosowana do odpowiedniej grupy odbiorców: mieszkańców gminy (mająca na celu zaprezentowanie zasobów, wspomagająca budowanie dumy lokalnej oraz utożsamianie się z regionem), właścicieli, inwestorów, oraz turystów.

Promocja może odbywać się poprzez:

- stworzenie atrakcyjnej strony internetowej promującej walory gminy,

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

- staranie się o włączanie atrakcyjnych obiektów lub terenów w gminie w turystyczne szlaki tematyczne,
- wydanie folderów promocyjnych,
- wydanie monografii,
- organizowanie konkursów tematycznych dla mieszkańców gminy,
- organizacja imprez plenerowych kulturalnych, naukowych i innych,
- uczestniczenie w targach turystycznych i imprezach organizowanych w regionie z ofertą promocyjną gminy.

7.3. Zadania „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn”

Wykonanie zadań z zakresu „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” leży w kompetencji:

- wydziałów Urzędu Gminy Goszczyn,
- właścicieli obiektów,
- jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy i instytucji społecznych z terenu gminy.

Zadania „Programu...”:

Działanie	Wskaźnik
Cel 1. Dokumentacja i badanie oraz edukacja, popularyzacja i promocja, dziedzictwa kulturowego gminy	<ol style="list-style-type: none">1. Stały monitoring zasobów, stanu oraz przeznaczenia obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków i Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Goszczyn2. Prowadzenie dokumentacji obiektów zabytkowych3. Prowadzenie rozpoznania, ewidencji i dokumentacji zabytków archeologicznych4. Ewidencjonowanie i dokumentacja zabytkowych elementów wyposażenia wnętrza i innych cennych ruchomości5. Udokumentowanie stanu zachowania kapliczek przydrożnych, miejsc pamięci narodowej oraz wartościowych nagrobków6. Gromadzenie publikacji, tekstów źródłowych, wypisów, dokumentacji fotograficznej o zabytkach, historii, kulturze, obyczajach itp. regionu i ich udostępnianie i rozpowszechnianie7. Udostępnianie zabytków do naukowego badania8. Współpraca międzygminna i regionalna w zakresie wspólnego promowania dziedzictwa kulturowego, organizacji imprez kulturalnych, historycznych, plenerowych festynów, szkoleń itp.9. Organizacja cyklicznych imprez plenerowych

	10. Stworzenie systemu informacji i promocji dziedzictwa kulturowego
Cel 2. Ochrona i wyeksponowanie obiektów zabytkowych oraz walorów krajobrazu kulturowego gminy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich i porządkowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy 2. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia obiektów oraz zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem, dewastacją i kradzieżą 3. Wydawanie i wspieranie wydawania publikacji (w tym: folderów promocyjnych, monografii, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy Goszczyn.
Cel 3. Kształtowanie struktur przestrzennych gminy z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz zasad ochrony środowiska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie studium oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego 2. Kształtowanie świadomości mieszkańców odnośnie dbałości o własne gospodarstwa oraz najbliższą okolicę 3. Przestrzeganie zasad ochrony przyrody 4. Tworzenie bazy turystycznej i rekreacyjnej
Cel 4. Współpraca instytucji, stowarzyszeń, sektora prywatnego na rzecz opieki nad zabytkami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków oraz instytucjami pomocowymi 2. Określanie warunków współpracy gminy z właścicielami obiektów 3. Informowanie właścicieli budynków będących obiektami zabytkowymi o przysługujących im prawach i konieczności wypełniania obowiązków oraz o formach dofinansowania remontów itp. 4. Aktywna działalność stowarzyszeń, LGD, klubów, kół, związków oraz entuzjastów na rzecz rozwoju gminy 5. Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością różnych podmiotów

7.4. Instrumenty realizacji Programu

Założeniem „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” jest wspólne działania władz gminnych, jednostek organizacyjnych gminy, właścicieli i zarządców obiektów, parafii, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń.

Instrumentarium służące realizacji niniejszego programu wynika z obowiązujących przepisów prawnych i opartych na nich działaniach w ramach finansów publicznych i instrumentów prawno-ekonomicznych.

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

W imieniu Gminy Goszczyn zadania będą wykonywane przez Urząd Gminy w Goszczynie oraz gminne jednostki organizacyjne (szkoły, bibliotekę, i inne) w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- instrumenty prawne – wynikające z przepisów ustawowych dokumenty:
 - dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków,
 - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
 - programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
 - prowadzenie gminnej ewidencji zabytków,
- instrumenty koordynacji:
 - wszelkie plany strategiczne gminy: strategia rozwoju, program ochrony środowiska, studia, analizy i koncepcje, umowy i porozumienia,
 - nadzorowanie instytucji – jednostek organizacyjnych samorządu,
 - współpraca z ośrodkami naukowymi, akademickimi, kulturalnymi, muzeami oraz współpraca z diecezjami,
- instrumenty finansowe:
 - –przeznaczenie środków z budżetu gminy na ochronę zabytków,
 - szukanie zewnętrznego wsparcia finansowego na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane,
 - podpisanie umowy użyczenia z prawnym właścicielem na renowację obiektu,
 - pozyskiwanie dotacji, subwencji, dofinansowania,
 - finansowanie nagród dla uczestników konkursów w ramach działań edukacyjnych,
- instrumenty społeczne, do których należą:
 - edukacja kulturowa,
 - dostarczanie informacji na temat potrzeb programu, sprawna komunikacja pomiędzy wydziałami Urzędu Gminy,
 - współpraca pomiędzy instytucjami, w tym: współdziałanie z organizacjami społecznymi,
 - wzbogacona oferta miejsc pracy przy ochronie zabytków i działań prowadzących do przeciwdziałania bezrobociu,
 - promocja,
- instrumenty kontrolne – monitoring, analiza:
 - bazy danych: geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, stanu środowiska i krajobrazu kulturowego, stanu technicznego obiektów zabytkowych, zagadnień społecznych, m.in.: poziomu bezrobocia.

Koordinacja realizacji zadań związanych z ochroną zabytków spoczywa Urzędzie Gminy Goszczyn. Koordinacja ta przede wszystkim polegać będzie na:

- dysponowaniu pełną i stale aktualizowaną bazą danych w zakresie zasobów zabytkowych gminy,

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

- dysponowaniu aktualnym wykazem realizowanych działań i zadań gminnych jak i zadań podejmowanych przez właścicieli obiektów w zakresie ochrony zabytków,
- współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami, środowiskami, osobami prywatnymi, firmami, wolontariuszami,
- wszechstronnej promocji gminy.

Głównym odbiorcą programu są mieszkańcy gminy, którzy bezpośrednio odczują efekty jego wdrażania.

8. Źródła finansowania

Źródła finansowania „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczynna lata 2012-2015” mogą pochodzić z:

- budżetu własnego, budżetu powiatu, budżetu województwa,
- środków inwestorów prywatnych – pojedynczych sponsorów,
- środków ze zbiórek publicznych na określony cel (np. renowację nagrobków),
- środków własnych stowarzyszeń lub środków zgromadzonych w ramach współpracy ze stowarzyszeniami i organizacjami zewnętrznymi,
- programów wspólnotowych i funduszy strukturalnych,
- funduszy fundacji krajowych (m.in. Fundacja Kronenberga, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Lokalne Projekty Kulturalne),
- fundusze organizacji międzynarodowych (m.in. Europa Nostar, European Cultural Foundation).

Istnieje możliwość współfinansowania projektów z zakresu ochrony zabytków ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach trzech Programów Operacyjnych, tj.:

- Dziedzictwo Kulturowe,
- Promesa Ministra Kultury,
- Środki Generalnego Konserwatora Zabytków.

Inicjatywy kulturalne na terenie gminy Goszczyn mogą być wspierane ze środków ogólnokrajowych i wojewódzkich:

- Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 w ramach programów operacyjnych; „Rozwój inicjatyw lokalnych” i „Dziedzictwo kulturowe”,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” działanie 3.4. „Odnowa i rozwój wsi” dla miejscowości, dla których istnieją Plany Odnowy Miejscowości, Oś 4. – LEADER,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013,
- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy,
- Program Kultura 2007-2013 dla działań nieinwestycyjnych o zasięgu ponadnarodowym.

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

Możliwe źródła dofinansowania zadań zawartych w „Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn”:

Źródło finansowania działania	Charakterystyka finansowania	Podmiot finansowania			
		Samorząd	Organizacje pozarządowe	Przedsiębiorcy	Osoby prywatne
Narodowa Strategia Rozwoju Kultury	Rozwój inicjatyw lokalnych				
	Dziedzictwo kulturowe				
Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego	Oś VI. „Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji”				
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko Priorytet XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe	Działanie 12.1.: Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym				
	Działanie 12.2.: Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym				
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich	Oś 3. „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”				
	Oś 4. – LEADER				
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Priorytet 4. Szkolnictwo wyższe i nauka				
	Priorytet 7. Promocja integracji społecznej				
	Priorytet 9. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach				
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	1.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym				
Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy	Zakres pomocy jest bardzo szeroki, zawiera różnorodne działania na polu kultury				
Fundusze Generalnego Konserwatora Zabytków	Rewitalizacja obiektów zabytkowych				
Programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Program „Dziedzictwo kulturowe”				
	Program „Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego”				
	Program „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”				
	Program „Rozwój inicjatyw lokalnych”				
	Program „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”				

*Zestawienie własne

9. Zasady oceny realizacji „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn”

Obecny „Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn” został sporządzony na lata 2012-2015. W wyniku obowiązku ustawowego istnieje konieczność jego aktualizacji w okresie 4 letnim od przyjęcia go przez Radę Gminy oraz obowiązek sporządzania co 2 lata sprawozdań z realizacji programu. Sprawozdanie takie Wójt Gminy przedstawia Radzie Gminy.

Monitoring realizacji „Programu...” może odbywać się na podstawie niżej sprecyzowanych wskaźników:

Działanie	Wskaźnik
<p>Cel 1. Dokumentacja i badanie oraz edukacja, popularyzacja i promocja, dziedzictwa kulturowego gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - potwierdzenie faktu utworzenia bazy informacji o zabytkach - liczba naukowych opracowań zabytków - liczba zgromadzonych archiwaliów na temat dziedzictwa kulturalnego gminy - określenie ilości przeprowadzonych zajęć szkolnych o tematyce ochrony dziedzictwa kulturowego regionu - liczba zorganizowanych działań promocyjnych - liczba utworzonych obiektów turystycznych na bazie dziedzictwa kulturowego - liczba osób korzystających z powstałej infrastruktury turystycznej - liczba osób biorących udział w inicjatywach, imprezach kulturalnych, promocyjnych - liczba opracowanych wydawnictw (monografii, albumów, folderów, przewodników, kart pocztowych, itp.) - liczba cyklicznych imprez plenerowych - stopień objęcia gminy tematycznymi szlakami turystycznymi oraz oznakowaniem obiektów
<p>Cel 2. Ochrona i wyeksponowanie obiektów zabytkowych oraz walorów krajobrazu kulturowego gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poziom (%) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami - wartość finansowa realizowanych inwestycji, programów, zadań itp. - wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach - liczba zabytków poddanych pracom remontowo-konserwatorskim
<p>Cel 3. Kształtowanie struktur przestrzennych gminy z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz zasad ochrony środowiska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poziom objęcia terenu gminy (%) wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego - powierzchnia terenów zielonych poddanych renowacji lub nowo utworzonych - kwota pozyskanych środków zewnętrznych na

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015

	<p>rewaloryzację zabytków</p> <ul style="list-style-type: none">- liczba elementów utworzonej bazy turystycznej i rekreacyjnej
<p>Cel 4. Współpraca instytucji, stowarzyszeń, sektora prywatnego na rzecz opieki nad zabytkami</p>	<ul style="list-style-type: none">- liczba organizacji pozarządowych współpracujących z Urzędem Gminy w Goszczynie w celu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego gminy- liczba podmiotów z sektora prywatnego współpracujących z Urzędem Gminy w Goszczynie w celu ochrony zabytków i dziedzictwa gminy- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi- ocena systemu zachęt do włączenia się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne- liczba partnerów wśród samorządów i instytucji kultury w regionie i w Polsce- liczba partnerów zagranicznych- zakres współpracy z partnerami- analiza środków finansowych przeznaczonych przez samorząd na wsparcie społecznej działalności przy ochronie dziedzictwa kulturowego- analiza ilości wdrożonych działań w ochronie i opiece nad zabytkami wspartych środkami samorządowymi

Monitoring „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Goszczyn na lata 2012-2015” będzie prowadzony przez koordynatora do spraw ochrony zabytków w Urzędzie Gminy w Goszczynie. Koordynator będzie gromadził dane z działalności gminy, działalności mieszkańców, grup społecznych, instytucji itp. oraz zbierał opinię turystów, mieszkańców i organizatorów życia kulturalnego.

10. Wykorzystane dokumenty i materiały

Dokumenty:

1. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dziennik Ustaw Nr 162. Poz. 1568) oraz Ustawa z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zmianie niektórych ustaw (Dziennik Ustaw Nr 75. Poz. 474)
2. Narodowy Program Kultury Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Narodowego na lata 2004-2013, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2004
3. Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (Dz. U. z dnia 30 września 1976 r.) – tekst główny z aktualizacjami
4. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2006-2009, Zarząd Województwa Mazowieckiego, Załącznik do Uchwały nr 226/05 z dnia 19 grudnia 2005 r.
5. Strategia Rozwoju Powiatu Grójeckiego
6. Strategia rozwoju gminy Goszczyn, Goszczyn 2003-2018, r.

Publikacje:

1. Katalog Zabytków Sztuki w Polsce., pod red. J. Z. Łozińskiego i B. Wolff, Warszawa 1958 r.
2. Sławomir Górczyński, Jerzy Kochanowski, Herby szlachty polskiej, Warszawa 1992 r.
3. Paweł Dudziński, Alfabet heraldyczny, Warszawa 1997 r.
4. Red. Krystyna Kubalska-Sulkiewicz, Monika Bielska-Łach, Anna Manteuffel-Szarota, Słownik terminologiczny sztuk pięknych, Warszawa 1996 r.
5. Helena Hohensee-Ciszewska, Podstawy wiedzy o sztukach plastycznych, Warszawa 1982 r.
6. Krystyna Zwolińska, Zasław Malicki, Mały słownik terminów plastycznych, Warszawa 1975 r.
7. Informator wydany przez Urząd Gminy Goszczyn

Strony internetowe:

- <http://www.bip.goszczyn.pl/>
- <http://www.goszczyn.e-bip.pl>
- <http://www.goszczyn.com.pl>
- <http://www.grojec.pl/>
- <http://www.nid.pl/>
- <http://www.polskiezabytki.pl/>
- <http://www.mazovia.pl/kultura-i-turystyka/zabytki/>
- <http://www.kwitnacakraina.pl/>